

Center RS za poklono izobraževanje

Ob železnici 16, 1000 Ljubljana

tel.: 01/ 5884 1111
faks: 01/ 5422 1111
e-pošta: info@center.rs
<http://www.center.rs>

**Evropski
Socialni
Sklad**

**Evropski
Socialni
Sklad**

POROČILO O SPREMLJANJU MOJSTRSKIH IZPITOV

AVGUST 2008 (NELEKTORIRANO GRADIVO)

PRI PRIPRAVI POROČILA SO SODELOVALI:

Center RS za poklicno izobraževanje:

Marjana Komprej

Zunanja sodelavka, avtorica poročila:

mag. Marija Tome

KAZALO

1.UVOD.....	4
2.METODOLOGIJA.....	6
2.1. Področja in kazalci spremljanja.....	6
2.2. Statistična obdelava rezultatov.....	7
2.3. Splošni podatki o podjetjih in mojstrih.....	7
2.3.1. Statusno pravna oblika podjetja.....	7
2.3.2. Osnovna dejavnost podjetij.....	8
2.3.3. Podatki o mojstrih – izobrazba, poklic, delovno mesto, delovne izkušnje.....	9
3.POTEK OPRAVLJANJA MOJSTRSKIH IZPITOV.....	11
3.1. Priprave na mojstrski izpit.....	12
3.1.1. Informiranost kandidatov o pristopnih pogojih in načinih opravljanja mojstrskega izpita.....	12
3.1.2. Udeležba na seminarjih za pripravo na mojstrski izpit.....	13
3.1.3. Mnenje o seminarjih.....	14
3.1.4. Mnenje o učbenikih in učnih gradivih.....	15
3.1.5. Ocena pripravljenosti posameznika na izpite.....	16
3.2. Potek opravljanja mojstrskega izpita.....	16
3.3. Nadaljnji razvoj izobraževanja mojstrov.....	21
3.3.1. Mnenje o obvezni udeležbi na pripravah za mojstrski izpit.....	21
3.3.2. Mnenje o višji strokovni šoli za mojstre.....	21
4.SKLEPNE MISLI.....	22
5.UPORABLJENA LITERATURA IN VIRI.....	26
6.PRILOGA.....	27

1. UVOD

Uvodne misli začenjamo s kratko predstavitvijo zgodovinskega razvoja mojstrskih izpitov, ki imajo svoje korenine v 19. stoletju. Tedaj so bili odpravljeni cehi in avstroogrška monarhija je leta 1859 sprejela obrtni zakon (obrti red), s katerim je uzakonila obrtno svobodo, ki je nadomestila dotedanjo cehovsko zaprtost. Obrtna svoboda ni trajala dolgo, saj je bilo že leta 1883 potrebno za opravljanje tako imenovanih »rokodelskih obrti« izkazati ustrezno kvalifikacijo. To je bil mojstrski izpit, ki je obsegal preverjanje praktičnega in strokovno-teoretičnega znanja. Obrtni zakon iz leta 1931 je k navedenim znanjem dodal tudi poslovodna znanja. Ta zakon se je uporabljal tudi po letu 1945.

Že prvo leto po drugi svetovni vojni je izšel Zakon o vajencih (Ur.l. FLRJ, št. 28/46), leta 1952 pa še Uredba o vajencih in Uredba o strokovnih šolah (Ur.l. FLRJ, št. 39/52), ki je prinesla določbo, da praktično poučuje vajenca lahko kvalificirani delavec z ustreznim poklicem ali mojster oz. poslovodja. V Uredbi prvič zasledimo vlogo obrtne zbornice, ki mora organizirati na koncu vsakega šolskega leta preizkus praktičnega znanja vajenca, na koncu šolanja pa zaključni izpit. Uredba o strokovnih šolah zajema vse vrste strokovnih šol, ki so izobraževale kvalificirane delavce, obrtne pomočnike ter obrtne mojstre in poslovodje. Mojstrske šole so izobraževale visoko kvalificirane delavce za industrijo in obrtne mojstre in pripravljale kandidate na mojstrski izpit.

Mojstrske izpite so opravljali v obrti do leta 1963. S šolskimi in gospodarskimi reformami v sedemdesetih letih so bili mojstrski izpiti opuščeni. Tradicija je bila ukinjena hkrati z odpravo vajenskega sistema.

Temelje za ponovno uvedbo mojstrskih izpitov je postavil Obrtni zakon (2004), ki je vzpostavil vajeniški sistem (dualni sistem), zaključne pomočniške izpite in mojstrske izpite, kot osnovo za pridobitev mojstrskega naziva. Ponovna uvedba mojstrskih izpitov sovпада z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju (1996, 2000, 2004), ki je mojstrske izpite uvrstil v šolski sistem. Pogoje, način in postopek opravljanja mojstrskih izpitov določa Pravilnik o mojstrskih izpiti (2004) in izpitni red.

Mojstrski izpit posamezniku omogoča pridobiti srednjo strokovno izobrazbo, kar ob opravljenih razlikah do poklicne mature omogoča nadaljevanje šolanja na višjih in visokih strokovnih šolah. Mojstri in šola in skupaj izvajajo izobraževalni program. V šoli se izvaja teoretični in praktični pouk, v podjetjih pa praktično usposabljanje z delom. Kljub temu, da ne govorimo več o dualni (vajenski) organizaciji poklicnega izobraževanja, imajo vsi dijaki poklicnih in strokovnih šol praktično usposabljanje v delovnem procesu.

Temeljni namen naše analize je ugotoviti mnenja in ocene mojstrov o pripravah na mojstrski izpit, učnih vsebinah ter načinih izpitnega preverjanja in ocenjevanja znanja. Zanimajo nas razmišljanja in ambicije mojstrov o izobraževanju na višjem nivoju. Nov obrtni zakon (2007) prinaša olajšave za vstop v obrt, vendar mojstrski izpit ostaja kot »vstopni pogoj« za vse tiste, ki bodo želeli opravljati dejavnost, za katero bo predpisana ustrezna srednja strokovna izobrazba in za vse, ki bodo praktično usposabljali dijake. Poleg tega ne smemo pozabiti, da je

obrt izpostavljena vse hujši konkurenci in ji vse dodatno znanje omogoča prednost pred konkurenco.

2. METODOLOGIJA

Cilji analize izhajajo iz temeljnih ciljev in nalog mojstrskega izpita, ki so zapisani v Zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju (1996, 2000, 2006) in Obrtnem zakonu (1994, 2004, 2007) ter v Pravilniku o mojstrskih izpitih (2004). Najprej smo opredelili področja raziskave in določili kazalnike spremljanja. Na tej podlagi smo pripravili anketni vprašalnik za mojstre. Vprašalnik vsebuje 23 vprašanj zaprtega tipa in 10 vprašanj odprtega tipa (Priloga 1 - vprašalnik). Vprašalnik je izpolnil lastnik podjetja - mojster ali zaposleni delavec z mojstrskim izpitom. Anketirani so na vprašanja odgovarjali tako, da so obkrožili enega ali več odgovorov oz. so odgovor napisali na za to določeno mesto.

Vzorec anketiranih mojstrov smo oblikovali tako, da smo na podlagi seznama obrtnih podjetij (skupaj 2127), ki ga je posredovala Obrtno -Podjetniška zbornica Slovenije, izbrali 300 mojstrov. Upoštevali smo kriterij zastopanosti vseh regij in vseh dejavnosti oz. mojstrskih nazivov. Center RS za poklicno izobraževanje je podjetjem posredoval vprašalnike meseca junija 2008. Podjetja so vrnila 46 izpolnjenih vprašalnikov.

2.1. Področja in kazalci spremljanja

Najprej smo opredelili področja spremljanja mojstrov, ki smo jih nato podrobneje opredelili s kazalci. Vsakemu kazalcu smo namenili eno ali več vprašanj. Vprašanja se nanašajo na naslednja področja:

1. Splošni podatki o podjetju: statusna pravna oblika podjetja; osnovna dejavnost podjetja; število redno zaposlenih; izvajanje praktičnega usposabljanja dijakov oz. študentov; kdo opravlja naloge mentorja in usposobljenost.
2. Podatki o mojstru: izobrazba; poklic; delovno mesto; delovne izkušnje.
3. Priprave na mojstrski izpit: informiranost o pristopnih pogojih in načinih opravljanja mojstrskega izpita; udeležba na seminarjih za pripravo na mojstrski izpit; mnenje o vsebini, organizaciji in trajanju seminarjev ter o predavateljih; mnenje o učbenikih oz. učnih gradivih; samoocena pripravljenosti na opravljanje posameznih delov mojstrskega izpita.
4. Potek opravljanja mojstrskega izpita: od prijave k izpitu do diplome; število ponavljanj posameznega izpita; mnenje o delu izpitnih odborov in ustreznosti pogojev (kraj izvedbe, prostor, oprema, čas); priprava dokumentacije, trajanje izpita in kriteriji ocenjevanja.
5. Vrednotenje pridobljenega mojstrskega naziva in znanja ter predlogi za dopolnitev in spremembo učnih vsebin spopolnjevanje znanja.
6. Nadaljnji razvoj sistema mojstrskih izpitov: mnenje obvezni udeležbi kandidatov na pripravah za mojstrski izpit in mnenje o dvigu izobrazbenega standarda na nivo višje strokovne izobrazbe.

2.2. Statistična obdelava rezultatov

Osnovna raziskovalna metoda je deskriptivna in kavzalno-neeksperimentalna metoda pedagoškega raziskovanja (po Sagadin, 1993). Podatke smo statistično obdelali na nivoju deskriptivne statistike in pri tem uporabili frekvenčno distribucijo (f, f %). Odgovore na vprašanja odprtega tipa smo združili v kategorije oz. poiskali skupna stališča in mnenja anketirancev, hkrati pa ohranili posebnost individualnega odgovora.

2.3. Splošni podatki o podjetjih in mojstrih

Splošni podatki o podjetju predstavljajo statusno pravno obliko; osnovno dejavnost; število redno zaposlenih; izvajanje praktičnega usposabljanja dijakov oz. študentov in podatke o mentorju.

2.3.1. Statusno pravna oblika podjetja

Statusno pravna oblika podjetja je lahko samostojni podjetnik, družba z omejeno odgovornostjo, družba z neomejeno odgovornostjo, delniška družba in druge oblike (Zakon o gospodarskih družbah, UR.L. RS, št.15/04). Statusno pravne oblike anketiranih podjetij prikazuje Tabela 1.

Tabela 1: Statusno pravna oblika podjetij

Statusna pravna oblika	f	f%
s.p.	29	63,04
d.o.o.	12	26,08
d.n.o.	0	0
d.d.	3	6,53
drugo	2	4,35
Skupaj	46	100,00

V naši raziskavi sodeluje največ samostojnih podjetnikov (63,04%), ki opravljajo pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost. Manj kot tretjina podjetij (26,08%) je družb z omejeno odgovornostjo, ki jo sestavlja ena ali več fizičnih oz. pravnih oseb in direktor. V manjšini so zastopane delniške družbe (3).

2.3.2. Osnovna dejavnost podjetij

Anketirana podjetja opravljajo različne dejavnosti iz seznama obrtnih dejavnosti (Uredba o določitvi obrtnih dejavnosti in obrti podobnih dejavnosti, 2008), in sicer: avtomehanika in prodaja vozil (4), avtoličarstvo (1), kleparstvo krovstvo (6), slikopleskarstvo (5), avtoelektrika (2), splošna elektromehanika (4), elektronika (1), elektroinstalaterstvo (1), dimnikarstvo (3), strojna mehanika (3), strojne instalacije (1), orodjarstvo (2), obdelava in oblikovanje kovin (3), mizarstvo (3), tesarstvo in krovstvo (2), zidarstvo (3), kamnoseštvo (1), keramičarstvo (2), pečarstvo (1), sodarstvo (1), očesna optika (2), zlatarstvo (2), fotografija (1), (frizerstvo (3), cvetličarstvo (2), vzdrževanje tekstilij (1), pekarstvo (1), slaščičarstvo. (1)

V raziskavi sodelujejo tudi posamezni podjetniki, ki se ukvarjajo z izdelovanjem klasičnih orgel (1), zavarovalništvom (1), znanostjo in raziskovalnim delom na inštitutu (1). Posamezni podjetnik opravlja tudi po dve dejavnosti, zato število navedenih dejavnosti presega število sodelujočih podjetij.

Glede na število redno zaposlenih smo podjetja razvrstili v pet kategorij, kar prikazuje Tabela 2.

Tabela 2: Število redno zaposlenih v podjetjih

Zaposleni	f	f%
1	9	19,56
2 do 10	23	50,00
11 do 20	4	8,70
21 do 40	3	6,52
41 do 100	4	8,70
Nad 100	3	6,52
Skupaj	46	100,00

Največ anketiranih podjetij imajo 2 do 10 zaposlenih (50%), sledijo samostojni podjetniki z enim zaposlenim (19,56%), medtem ko so v manjšini podjetja z 20 in več zaposlenimi.

Podjetja izvajajo praktično usposabljanje dijakov poklicnih in strokovnih šol in tudi študentov višjih in visokih strokovnih šol, kar prikazuje Tabela 3.

Tabela 3: Število dijakov oz. študentov na praktičnem usposabljanju v podjetju

Praktično usposabljanje	f	%
Dijaki /vajenci	29	63,04
Študenti	10	21,75
Ne izvajajo	7	15,21
Skupaj	46	100,00

Največ podjetij praktično usposablja dijake poklicnih in strokovnih šol (63,04%) in precej manj študente višjih oz. visokih strokovnih šol (21,75%). Manjši del anketiranih podjetij ne izvaja praktičnega usposabljanja (15,21%).

Praktično usposabljanje dijakov lahko izvaja delodajalec (direktor) ali zaposleni delavec, ki izpolnjuje zakonsko določene pogoje (2006, 2007). Strokovno je usposobljen, kdor je pridobil mojstrski naziv na področju, na katerem želi praktično usposablјati dijaka. Kdor nima mojstrskega naziva, sme prevzeti dijaka le, če ima zaposleno osebo z ustrezno poklicno oz. strokovno izobrazbo in pedagoško-andragoško izobrazbo. V anketiranih podjetjih opravlja naloge mentorja 56,52 % direktorjev oz. 43,4% zaposlenih delavcev. 13 % podjetij ne izvaja praktičnega usposablјanja dijakov oz. študentov. V nekaterih podjetjih opravlja naloge mentorja delodajalec in zaposleni delavec, zato skupno število mentorjev presega število anketiranih podjetij.

2.3.3. Podatki o mojstrih – izobrazba, poklic, delovno mesto, delovne izkušnje

Splošni podatki o mojstrih predstavljajo njihovo izobrazbo in poklic, delovno mesto in delovne izkušnje. Tabela 4 predstavlja izobrazbo mojstrov.

Tabela 4: Izobrazba mojstrov

Izobrazba	f	f%
Srednja poklicna	39	84,78
Srednja strokovna	11	23,91
Gimnazija	0	0
Mojstrski izpit	46	100
Višja strokovna	3	6,52
Visoka strokovna	0	0
Visoka univerzitetna	3	6,52

Mojstri imajo dve oz. več vrst in stopenj izobrazbe, in sicer so pristopili k mojstrskemu izpitu s končano srednjo poklicno izobrazbo (84,78%) oz. srednjo strokovno (23,91%) oz. višjo ali visoko strokovno izobrazbo (6,52%). Z mojstrskim izpitom so vsi kandidati pridobili srednjo strokovno izobrazbo.

Večina mojstrov (41,30 %) na svojem delovnem mestu opravlja svoj osnovni poklic (avtomehanic, mizar, zidar...), tretjina (32,60 %) je vodij delavnic oz. razvoja in 19,56 % direktorjev.

Večina anketiranih mojstrov ima dolgoletne delovne izkušnje, kar prikazuje Tabela 5.

Tabela 5: Delovne izkušnje mojstrov

Leta delovnih izkušenj	f	f%
1 -10	5	10,9
11 do 20	16	34,8
21 do 30	15	32,6
31 do 40	10	21,7

Skupaj	46	100,00
---------------	-----------	---------------

V naši analizi sodeluje približno enak delež mojstrov z do 20 let delovnih izkušenj (34,8%) in mojstrov z do 30 let delovnih izkušenj (32,6%). Sodelujejo tudi mojstri z delovnimi izkušnjami blizu 40 let. Najmanj mojstrov ima do 10 let delovnih izkušenj (10,9%).

3. POTEK OPRAVLJANJA MOJSTRSKIH IZPITOV

Prve mojstrske izpite za 49 različnih mojstrskih nazivov, sedaj jih je 51, je Obrtno -Podjetniška zbornica začela izvajati leta 2000. Za vse mojstrske izpite je Strokovni svet RS za poklicno izobraževanje sprejel izpitne kataloge, ki določajo cilje in vsebino znanj ter način opravljanja izpitov. Način preverjanja in preizkusa znanja za posamezni del mojstrskega izpita in posamezno izpitno enoto določi pristojni izpitni odbor v skladu pravilnikom in izpitnim katalogom.

Na podlagi Pravilnika o mojstrskih izpiti (2004) je zbornica dolžna vsako leto januarja objaviti razpis za opravljanje mojstrskih izpitov, ki je odprt do konca koledarskega leta. Kandidat opravlja izpite pred pristojnim mojstrskim odborom. Kandidati, ki se na podlagi razpisa prijavijo k opravljanju mojstrskega izpita na Obrtno - Podjetniško zbornico morajo k prijavi priložiti dokazila o izpolnjevanju pogojev (izobrazba, izkušnje, plačilo izpita). V skladu z obrtnim zakonom lahko pristopi k mojstrskemu izpitu, kdor ima ustrezno stopnjo izobrazbe katerekoli smeri in predpisano število let delovnih izkušenj, ki se glede na stopnjo pridobljene izobrazbe razlikujejo (najmanj 3 leta, oz. 1 leto za kandidate z višjo in visoko izobrazbo).

Kandidati morajo opraviti mojstrski izpit v treh letih od prijave, sicer morajo ponovno opravljati mojstrski izpit v celoti. Podaljšanje roka za opravljanje izpitov iz opravičljivih razlogov, na podlagi vloge kandidata, lahko odobri izpitni odbor.

Za vse nove kandidate za mojstrski izpit organizira zbornica informativni dan, na katerem seznanijo kandidate z načinom opravljanja mojstrskih izpitov. Na informativnem dnevu dobijo kandidati izpitne roke in učno gradivo. Zbornica ima s srednjimi poklicnimi in strokovnimi šolami sklenjene dogovore o organiziranju izvajanja praktičnega in strokovno-teoretičnega dela mojstrskih izpitov ter glede sodelovanja pri pripravi učbenikov in izpitnega gradiva. Poslovodno-ekonomski del in pedagoško-andragoški del mojstrskega izpita, ki sta enotna za vse mojstrske nazive, se izvajata na zbornici za več mojstrskih nazivov hkrati.

Prav tako zbornica za vse člane izpitnih odborov pripravi izobraževanje oz usposabljanje, ki poteka v obliki seminarja in delavnice.

Predstavljamo statistične podatke o številu prijavljenih kandidatov in številu opravljenih mojstrskih izpitov v obdobju od leta 2000 do leta 2009, ki nam jih je posredovala Obrtno- Podjetniška zbornica Slovenije. Tabela 6.

Tabela 6: Mojstrski izpiti od l. 2000 do l. 2009 (avgust)

Kandidati	f	f%
Prijavili na izpit	3453	100
Opravili izpit	2146	62,14
Aktivni kandidati	663	19,20
Odstopili	644	18,65
Skupaj	3453	100

Statistični podatki kažejo, da se je v devetih letih k mojstrskemu izpitu prijavilo skupaj 3453 kandidatov, od katerih je doslej 2146 kandidatov (62,14 %) pridobilo mojstrski naziv. 663 kandidatov (19,20%) je aktivnih, kar pomeni, da so v procesu opravljanja izpitov. 644 kandidatov (18,65%) je iz različnih razlogov odstopilo od opravljanja mojstrskega izpita. Kandidati, ki ne izpolnjujejo pogojev oz. jim je potekel triletni rok v katerem morajo opraviti izpite (Pravilnik o mojstrskih izpiti), se morajo ponovno prijaviti k mojstrskemu izpitu. Iz opravičljivih razlogov lahko izpitni odbor kandidatu, na podlagi vloge in dokazil, podaljša rok za opravljanje izpitov.

V nadaljevanju analize smo poglavje o mojstrskih izpiti razdelili na tri vsebinsko zaokrožena podpoglavja, in sicer:

- Priprave na mojstrski izpit.
- Potek opravljanja mojstrskega izpita.
- Mnenje anketiranih o nadaljnjem razvoju izobraževanja mojstrov.

3.1. Priprave na mojstrski izpit

Obrtno-Podjetniška zbornica organizira informativne dneve in seminarje za pripravo kandidatov na izpite, ki so neobvezni, vendar dolgoletne izkušnje kažejo, da posamezniku skrajšajo pot do znanja. Pripravo kandidatov na mojstrski izpit predstavljamo na podlagi analize odgovorov na naslednja vprašanja:

- informiranost kandidatov o pristopnih pogojih in načinom opravljanju mojstrskega izpita;
- udeležba kandidatov na seminarjih za pripravo na mojstrski izpit;
- učbeniki in učna gradiva;
- samoocena pripravljenosti kandidata na mojstrski izpit.

V nadaljevanju predstavljamo odgovore mojstrov na zgornja vprašanja.

3.1.1. Informiranost kandidatov o pristopnih pogojih in načinih opravljanja mojstrskega izpita

Mojstrom smo postavili vprašanje, ali so bili pred prijavo na mojstrski izpit seznanjeni s pristopnimi pogoji in z načinom opravljanja mojstrskega izpita. Odgovore prikazuje Tabela 7.

Tabela 7: Informiranost kandidatov

Informiranost	f	f%
DA	40	86,96
DELOMA	6	13,04
NE	0	0
Skupaj	46	100,00

Večina kandidatov je bila seznanjena s pristopnimi pogoji in načinom opravljanja posameznih delov mojstrskega izpita (86,96%). Kandidati za mojstrski izpit so dobili informacije na informativnih dnevih, z neposrednimi kontakti z zbornico in šolami, v revijah zbornice, spletnih straneh, kar prikazuje Tabela 8.

Tabela 8: Načini informiranja kandidatov

Načini informiranja	f	f%
Informativni dnevi	11	23,91
zbornice	29	63,04
Srednje šole	1	2,17
Revije zbornic	11	23,91
Spletne strani (internet)	12	26,08
Drugo	8	17,39

Obrtno -Podjetniška zbornica je glavni informator kandidatov za mojstrski izpit, predvsem z neposrednim komuniciranjem s kandidati (63,045). Informiranje kandidatov poteka tudi preko spletne strani zbornice, njenih revij in informativnih dni. Edina pripomba mojstrov je, da so pogrešali podrobnejše informacije o praktičnem delu izpita. Sicer pa so pohvalili delo Obrtno -Podjetniške zbornice na področju mojstrskih izpitov.

Leta 2004 je Obrtno - Podjetniška zbornica spremenila celotno podobo spletnih strani s področja mojstrskih izpitov, na katerih kandidati pridobijo vse informacije o mojstrskih izpilih (predpisi, razpis za izpite, dokumentacija, pogoji za pristop k izpitu, potek izpita, izpitni roki, izpitni katalogi, cena...). Tu imajo kandidati preko rubrike e-mojstrov tudi možnost dostopa do svoje spletne mape, kjer se lahko prijavijo in odjavijo na izpit ter si ogledajo svojo redovalnico.

3.1.2. Udeležba na seminarjih za pripravo na mojstrski izpit

Priprave na posamezni del mojstrskega izpita so za kandidate neobvezne, kljub temu pa so se anketirani v velikem številu udeležili seminarjev, zlasti za pedagoško-andragoški in poslovodno-ekonomski del izpita. Priprave na izpite organizirajo posamezne srednje strokovne šole, priprave na poslovodno-ekonomski del in pedagoško-andragoški del mojstrskega izpita pa organizira Obrtno -Podjetniška zbornica preko Izobraževalnega centra.

Udeležbo anketiranih na seminarjih prikazuje Tabela 9.

Tabela 9: Udeležba na seminarjih za pripravo na mojstrski izpit

Seminarji	Da		Ne		Skupaj
	f	f%	f	f%	f
Praktični del	19	41,30	27	58,69	46
Strokovno-teoretični del	23	50,00	23	50,00	46
Poslovodno-ekonomski del	33	71,73	13	28,26	46
Pedagoško-andragoški del	33	71,73	13	28,26	46

Zgornji podatki kažejo, da se je 71,3% mojstrov udeležilo seminarjev za pripravo na poslovodno-ekonomski del in pedagoško-andragoški del mojstrskega izpita, najmanj pa za praktični del (41,30 %), za kar navajajo različne razloge. Posamezni del izpita je bil kandidatom priznan na podlagi pridobljene strokovne izobrazbe in izkušenj oz. pridobljene javno veljavne listine o usposobljenosti (npr. pedagoško-andragoški del za mentorje). Nekateri mojstri so se usposabljali za multiplikatorja. Obrtno-Podjetniška zbornica je namreč ob strokovni podpori Obrtne zbornice za München in Zgornjo Bavarsko usposobila skupino multiplikatorjev iz vrst obrtnikov in učiteljev praktičnega pouka. Njihova naloga je bila priprava odredb za praktični in teoretični del mojstrskega izpita za posamezen poklic, priprava seminarjev in gradiv za kandidate in izvedba praktičnega in strokovno-teoretičnega dela mojstrskega izpita.

3.1.3. Mnenje o seminarjih

Mojstri, ki so se udeležili seminarjev za pripravo na mojstrski izpit so posredovali mnenje o vsebini, organizaciji, trajanju in predavateljih. Mnenja in pripombe mojstrov navajamo po posameznem delu mojstrskega izpita.

praktični del: dobra polovica anketiranih (58,69) ni izrazila mnenja o seminarju, ker se ga niso udeležili. Dobrih dvajset procentov mojstrov ocenjuje, da je bil seminar zelo dober (21,73%) ustrezna, vendar preobsežna vsebina in eni predavatelji odlični drugi manj.

strokovno-teoretični del: 50% mojstrov ni izrazilo mnenja o seminarjih, ker se ga niso udeležili. Dobrih 20% mojstrov ocenjuje, da je bil seminar zelo dober, nekoliko prekratek in z nekaj zastarelimi vsebinami tehnologije.

poslovodno-ekonomski del: zelo pozitivno mnenje o seminarju je izrazila polovica udeležencev seminarja. Dobra je bila organizacija, zelo zanimiva in aktualna vsebina, odlični predavatelji. Seminar je bil prekratek in premalo je upošteval specifično posameznih dejavnosti (npr. posebnosti izdajanja računov v posamezni dejavnosti, reševanje reklamacij ter drugih obračunskih postavk), kar bi lahko posredovali mojstri.

pedagoško-andragoški del: približno 37% mojstrov ni izrazilo mnenja o seminarju, ker se ga niso udeležili. Večina mojstrov ocenjuje, da so bili seminarji odlično pripravljene, vsebina poučna in obsežna, predavatelji kvalitetni.

3.1.4. Mnenje o učbenikih in učnih gradivih

Kandidati, ki izpolnjujejo pogoje za opravljanje mojstrskega izpita, prejmejo na informativnem dnevu izpitne kataloga, učno gradivo in izpitne roke, kar prikazuje Tabela 10.

Tabela 10: Učbeniki in učna gradiva

	Da		Ne		Izpit priznan Štev.		Skupaj Štev.
	f	f%	f	f%	f	f%	
Učbeniki							
Praktični del	19	41,30	10	21,73	11	23,91	40
Strokovno-teoretični	25	54,34	7	15,21	13	28,26	45
Poslovodno-ekonomski	41	89,13	2	4,34	3	6,52	46
Pedagoško-andragoški	36	78,26	4	8,69	4	8,69	44

Največ mojstrov navaja, da so dobili učbenike in učna gradiva za poslovodno-ekonomski del (89,13%) in pedagoško-andragoški del mojstrskega izpita (78,26%). Mojstri so učbenike dobili na pripravljanih seminarjih za opravljanje omenjenih dveh delov mojstrskega izpita. Mojstri so izrazili tudi mnenje o učbenikih, in sicer 47, 9% mojstrov meni, da so učbeniki dobri in ustrezni za izobraževanje odraslih. Posamezne pripombe mojstrov se nanašajo na zastarele vsebine, (tehnologija, zakoni...) in obsežnost učbenikov. Pojasnimo naj, da se učbeniki počasi posodablajo. Leta 2004 je bil posodobljen učbenik za poslovodno-ekonomski del. Zaradi spremembe zakonodaje na finančnem, davčnem in delovno-pravnem področju, namreč učno gradivo ni podajalo aktualnih znanj.

3.1.5. Ocena pripravljenosti posameznika na izpite

Mojstri so izrazili oceno o svoji pripravljenosti na opravljanje mojstrskega izpita, kar prikazuje Tabela 11.

Tabela 11: Ocena pripravljenosti posameznika na izpite

Deli izpita	Dobro		Deloma		Ni odgovora		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Praktični	32	69,56	5	10,86	9	19,56	46	100,0
Str.teoretični	25	54,34	10	21,73	11	23,91	46	100,0
Posl.- ekon.	30	65,21	11	23,91	5	86,0	46	100,0
Pedag.-andr.	31	67,39	13	28,26	2	4,34	46	100,0

Največ mojstrov ocenjuje, da so bili dobro pripravljenih za praktični del izpita (69,56%), sledi pedagoško-andragoški del (67,39%), nato poslovno-ekonomski del (65,21) in nazadnje strokovno-teoretični del (54,34%).

Zaslugo za dobro pripravljenost na izpite mojstri pripisujejo pripravljalnim seminarjem, učenju iz učbenikov ter predhodnemu usposabljanju za multiplikatorja. Pomanjkljivo pripravljenost na izpite pripisujejo mojstri obsežnemu učnemu gradivu (poslovno-ekonomski del in pedagoško-andragoški del), pomanjkanju vaj pri strokovno-teoretičnem in praktičnem delu ter premalo učenju.

3.2. Potek opravljanja mojstrskega izpita

Z mojstrskim izpitom se preverja, koliko so kandidati usposobljeni za samostojno, kvalitetno in zahtevno strokovno delo, za organizacijo in vodenje samostojnega podjetja in za praktično usposabljanje dijakov. Na izpiti morajo kandidati dokazati praktično in strokovno teoretična znanja, znanja iz pedagogike in andragogike ter psihologije ter znanja, ki so potrebna za vodenje male obratovalnice oz. podjetja. Nedvomno je za podjetnika pomembno poznavanje predpisov, ki ga zavezujejo. Mojster je vzor strokovnosti tako stanovskim kolegom kot dijakom in tudi potrošnikom, hkrati pa mora biti usposobljen za vodenje svojega podjetja, da lahko preživi na trgu.

Analiza poteka opravljanja mojstrskega izpita je pripravljena na podlagi odgovorov mojstrov na naslednja vprašanja:

- število ponavljanj posameznega izpita;
- trajanje opravljanja izpitov;
- mnenje o delu izpitnih odborov;
- ocena pogojev za izvedbo izpitov;
- priprava dokumentacije za izpite;
- vrednotenje pridobljenega mojstrskega naziva;

- predlogi za dopolnitev znanj v okviru mojstrskega izpita.
- mnenje o zvišanju izobraževanja za pridobitev mojstrskega naziva na nivo višje strokovne izobrazbe.

V nadaljevanju predstavljamo odgovore anketiranih mojstrov na navedena vprašanja.

Ugotovitve analize odgovorov mojstrov o številu ponavljanj posameznega izpita kažejo, da je večina opravila izpite v prvem roku. Največ uspešnih v prvem izpitnem roku je bilo pri poslovno-ekonomskem delu (82,60), sledi pedagoško-andragoški del (78,265), nato praktični del (76,08%) in nazadnje strokovno-teoretični del (58,69). Domnevamo, da je k uspešnosti mojstrov na izpiti prispevala tudi njihova udeležba na pripravljanih seminarjih, ki je bila največja prav na poslovno-ekonomskem delu in pedagoško-andragoškem delu.

Večina anketiranih mojstrov je opravila mojstrski izpit v dveh letih (80,43%), 15% pa v treh do štirih letih. V relativno kratkem času so opravili vse izpite tudi kandidati, ki so jim bili nekateri predmeti oz. deli mojstrskega izpita priznani. V tej zvezi naj omenimo, da je stari Pravilnik o mojstrskih izpiti določal, da se strokovno-teoretični del mojstrskega izpita v celoti prizna tistemu, ki ima ustrezno srednjo poklicno izobrazbo ali ima več kot deset let delovnih izkušenj v poklicu za katerega pristopa k opravljanju mojstrskega izpita. Na prvih razpisih je bila večina kandidatov, ki jim ni bilo treba opraviti omenjenega izpita. Nov pravilnik pa ne predvideva priznavanja strokovno-teoretičnega dela, razen v primeru, da je kandidat že opravil delovodski izpit na strokovnem področju.

95,65% anketiranih mojstrov meni, da je delo izpitnih odborov za mojstrski izpit strokovno in pedagoško ustrezno. Posamezne pripombe so izražene v zvezi s strokovno kompetentnostjo posameznega člana izpitnega odbora za ocenjevanje kandidatov različnih poklicnih področij. Po mnenju mojstrov težko ocenjuje strokovno znanje član izpitnega odbora, ki ne pozna poklicnega področja mojstra.

Mojstri so ocenili pogoje za izvedbo izpitov: kraj izvedbe, prostor, opremo in čas. V skladu z zahtevami izpitnega kataloga lahko kandidati opravljajo mojstrsko izpitno delo in delovni preizkus v šolski delavnici (npr. frizerski mojster, zlatarski mojster itd.), mojstrsko izpitno delo pa opravijo v svoji delavnici (mojster avtomehanik, elektroinstalaterski mojster itd.). Izpitne enote strokovno-teoretičnega dela mojstrskega izpita so bile v zadnjih letih izvedene na Obrtno-Podjetniški zbornici, prav tako tudi poslovno-ekonomski in pedagoško-andragoški del mojstrskega izpita. Ocene ustreznosti pogojev za opravljanje mojstrskega izpita prikazuje Tabela 12.

Tabela 12: Ustreznost pogojev

Deli izpita	Prostor		Oprema		Čas	
	f	f%	f	f%	f	f%
Praktični	38	82,6	30	65,21	33	71,73
Strok. teoretični	31	67,39	30	65,21	26	56,52
Poslovno.-ekon.	42	91,3	42	91,3	40	86,95
Pedagoško-andr.	43	93,47	37	80,43	41	89,13

Ocene pogojev za opravljanje posameznih delov mojstrskega izpita lahko interpretiramo s pripombami mojstrov.

Praktični del mojstrskega izpita praviloma obsega delovni preizkus, ki se opravlja v šolskih delavnicah in mojstrsko izpitno delo oz. storitev, ki se pravilom opravlja v obratovalnici kandidata. Najmanj mojstrov ocenjuje, da je ustrezna oprema (65,21%) s pripombo, da so nekatere šolske delavnice slabo opremljene za izvedbo praktičnega dela mojstrskega izpita.

Glede izvedbe strokovno-teoretičnega dela mojstrskega izpita je najnižji odstotek mojstrov ocenilo ustreznost časa – trajanja izpita.

Glede ustreznosti pogojev za izvedbo poslovodno-ekonomskega dela in pedagoško andragoškega dela mojstrskega izpita so ocene dokaj ugodne.

Mojstri so navedli težave pri pripravi dokumentacije pri praktičnem in pedagoško-andragoškem delu mojstrskega izpita. Pred opravljanjem praktičnega dela izpita mora kandidat izdelati predlog naloge, ki ga posreduje strokovni službi Obrtno- Podjetniške zbornice, le ta pa pristojnemu izpitnemu odboru v pregled. Predlog naloge vsebuje tehnično dokumentacijo, izdelka oz. storitve, sheme, obračune itd. V kolikor je zahtevnost predlagane naloge skladna z zahtevami izpitnega kataloga, lahko kandidat pristopi k opravljanju mojstrskega izpitnega dela.

Pri praktičnem delu izpita mojstre motijo velike razlike v zahtevnosti in času izdelave izdelka, ki obsegajo od 2ure do 40 ur. Praktični del mojstrskega izpita praviloma obsega delovni preizkus, ki traja 8 ur in mojstrsko izpitno delo oz. storitev, ki traja 100 ur oz. 40 ur v primeru da se združi delovni preizkus in mojstrsko izpitno delo.

Posamezni mojstri imajo pripombo, da je priprava tehnične dokumentacije (tehnične risbe...) prezahtevna in časovno skoraj neizvedljiva.

Pedagoško-andragoški del izpita je sestavljen iz pisnega dela, kjer se preverja teoretično znanje s področja zakonodaje, psiholoških osnov učenja ter didaktike in metodike praktičnega usposabljanja. Vsak kandidat mora izdelati učno pripravo za delovno nalogo iz svojega delovnega področja in opraviti praktični nastop pred komisijo. Nekaj težav so imeli posamezni mojstri pri opredelitvi didaktično-metodičnih elementov delovne naloge. Omenjajo tudi tremo, ki spremlja nastop večine kandidatov pred komisijo.

Posameznikovo vrednotenje naziva mojster. Pomen mojstrskega izpita je prav v tem, da se posameznika pripravi na samostojno podjetniško pot in tudi za nadaljnje izobraževanje, hkrati je pedagoško usposobljen za praktično usposabljanje dijakov.

Mojstri so na podlagi vprašanja zaprtega tipa izbrali tri odgovore, ki najbolj ustrezajo njihovem vrednotenju mojstrskega naziva. Odgovore prikazuje Tabela 14.

Tabela 13: Vrednotenje naziva mojster

Vrednostne opredelitve	f	f%
Dvig samozavest	27	58,69
Pridobitev strokovno-teoretičnega znanja	18	39,13
Pridobitev praktičnega znanja	5	10,86
Pridobitev srednje strokovne izobrazbe	14	30,43
Pedagoško-andragoška usposobitev	16	34,78
Napredovanje v poklicni karieri	11	23,91
Znak kvalitete opravljanja poklica	28	60,86
Izpolnjevanje pogojev za nadaljnje izobraževanje	10	21,73

Značilnost obrtniškega načina proizvodnje so širina, polivalentnost in celostnost delovnega procesa, ki zajema vse faze, od zamisli izdelka do načrta in izdelave ter njegove prodaje. Ta kompleksnost dela zahteva od mojstra veliko znanja, mnogovrstno in popolnejšo poklicno kvalificiranost, ki je vsebovana v pojmu mojster. Zato ne preseneča ugotovitev, da največ anketiranim pomeni naziv mojster znak kvalitete opravljanja poklica (60, 86%).

Mojstrski naziv prispeva k dvigu samozavesti posameznika, (58,69%) kar skupaj s pridobljeno kvalifikacijo in strokovno-teoretičnim znanjem (39,13%) ter pridobljeno srednjo strokovno izobrazbo (30,43%) in pedagoško-andragoško izobrazbo (34,78 %) dviga družbeni ugled in položaj mojstra.

Mojstri predlagajo znanja, ki bi jih želeli izpopolniti. Odgovore prikazuje tabela 15.

Tabela 14: Znanja, ki bi jih želeli mojstri izpopolniti

Znanja	f	f%
Ekonomska	11	23,91
Poslovodna	12	26,08
Podjetništvo	19	41,30
Komunikacija	13	28,26
Strokovno-teoretična	10	21,73
Praktična	14	30,43
Učenje na daljavo	1	2,17
Psihologija osebnost	14	30,43
Metode praktičnega usposabljanja	5	10,86
Organizacija dela	17	36,95
Vodenje sodelavcev	11	23,91
Zakonodaja	7	15,21

Največ mojstrov želi spopolniti znanje podjetništva (41,30%), sledijo znanja organizacije dela (36,95%), psihologija osebnosti (30, 43%), komunikacija (28, 26%) in vodenje sodelavcev (23,91%). Najmanj potreb po dopolnilnih znanjih izražajo mojstri glede učenja na daljavo, metodike praktičnega usposabljanja in zakonodaje. Posamezni mojstri pogrešajo znanje računalništva.

Za Obrtno -Podjetniško zbornico so navedene ugotovitve lahko ena od usmeritev pri načrtovanju izobraževalne ponudbe mojstrom za permanentno spopolnjevanje.

Mojstri predlagajo, da bi pri mojstrskem izpitu dodali zlasti znanja s področja komunikacije, novejša strokovna in praktična znanja, računalništvo ter podjetništvo.

3.3. Nadaljnji razvoj izobraževanja mojstrov

3.3.1. Mnenje o obvezni udeležbi na pripravah za mojstrski izpit

Mojstre smo vprašali, ali bi bilo treba uvesti obvezno prisotnost kandidatov na pripravah za mojstrski izpit. 56,52 % mojstrov je odgovorilo DA z utemeljitvijo: predavanja in vaje bistveno prispevajo k razumevanju in zapomnitvi ter skrajšajo čas priprave na izpite. Ne gre zanemariti tudi pridobivanje izkušenj z učnimi nastopi kandidatov »v živo«, ki pomenijo uporabo vsega pridobljenega znanja na primeru delovne naloge.

43,47% mojstrov je odgovorilo NE, z utemeljitvijo: posameznik se lahko vsega nauči iz učbenikov oz. literature, sicer pa za mojstra ni najpomembnejše splošno in strokovno-teoretično znanje, temveč praktično znanje in poznavanje poklica. Mojstri opozarjajo, da so cene izobraževanja visoke, zato bi kazalo razmisliti o obvezni prisotnosti samo pri nekaterih vsebinah (npr. priprava delovne naloge in učni nastop).

Menimo, da so vredna razmisleka mnenja mojstrov, ki se nagibajo k obveznim pripravam na mojstrski izpit, kakor tudi tistih, ki predlagajo obvezno udeležbo samo pri nekaterih vsebinah.

3.3.2. Mnenje o višji strokovni šoli za mojstre

Mojstre smo vprašali, ali menijo da bi bilo treba dvigniti izobraževanja za pridobitev mojstrskega naziva na nivo višje strokovne izobrazbe.

Odgovori so naslednji: DA 58,70 %, NE 30,43 %, NI ODGOVORA 10,87 %.

Utemeljitev: zvišanje izobrazbe bi povečalo ugled poklica, strokovnost storitev in splošno razgledanost mojstra. Zahteve na področju obrti in podjetništva se povečujejo, konkurenca je vedno večja, zato mojster potrebuje višjo izobrazbo. Mojstrski naziv je razvrednoten, menijo nekateri, zato bi višja izobrazba vrnila ugled poklica. Posamezni mojstri predlagajo postopnost, naj se najprej uvede obvezna srednja mojstrska šola, pozneje pa glede na potrebe, višja strokovna šola.

Anketirani, ki ne podpirajo zvišanja izobrazbe mojstra, menijo, da ni pogoj za vstop v obrt in tudi ne bi prispevala k razvoju stroke in večjemu dobička.

Na eni strani ugotavljamo pri mojstrih pozitivno mnenje o višji izobrazbi za mojstre, hkrati ugotavljamo, da se večina anketiranih mojstrov ne izobražuje na višji oz. visoki stopnji. Trije mojstri se izobražujejo na višji strokovni šoli, sedem mojstrov razmišlja o vključitvi v višjo strokovno šolo, trije pa o vključitvi v visoko strokovno šolo. Večina mojstrov je zadovoljnih s seminarji, ki jih za permanentno izobraževanje organizira Obrtno-Podjetniška zbornica Slovenije

4. SKLEPNE MISLI

- Pri povzemanju ugotovitev analize se bomo držali zaporedja raziskovalnih vprašanj, jih smiselno grupirali ter ovrednotili glede na cilje in namere mojstrskega izpita. Ob najbolj kritičnih ugotovitvah bomo dali predloge za ustrezne ukrepe.
- Temeljni namen naše analize je bil ugotoviti izkustveno pridobljena mnenja in ocene mojstrov o mojstrski izpiti, od priprav nanje do izpitnega preverjanja in ocenjevanja znanja ter njihova razmišljanja o dvigu izobraževanja mojstrov na višji nivo.
- **V naši raziskavi sodelujejo pretežno mojstri samostojni podjetniki (63,04%),** ki opravljajo različne obrtne dejavnosti in imajo 2 do 10 zaposlenih (50%). Praktično usposabljanje dijakov srednjih poklicnih in strokovnih šol izvaja 63,04% mojstrov, študentov višjih oz. visokih strokovnih šol pa 21,75% mojstrov. Danes poleg znanja in sposobnosti pridobivajo na pomenu vrednote in poklicne lastnosti ter identifikacija s poklicem, kar mlad človek pridobi edinole s praktičnim usposabljanjem v živem procesu dela. Zato bi lahko pritrdili mojstrom, ki pravijo, da dobri kadri ne pridejo v podjetje, temveč nastanejo v podjetju. Nova ureditev poklicnega in strokovnega izobraževanja mojstrom omogoča, da od vsega začetka sodelujejo pri oblikovanju lastnega kadra.
- **Mojstri imajo dve oz. več vrst in stopenj izobrazbe,** in sicer srednjo poklicno izobrazbo (84,78%) oz. srednjo strokovno (23,91%) oz. višjo ali visoko strokovno izobrazbo (6,52%). Z mojstrskim izpitom so pridobili srednjo strokovno izobrazbo.
- Večina mojstrov (41,30 %) na svojem delovnem mestu opravlja svoj osnovni poklic (avtomehanik, mizar, zidar...), tretjina (32,60 %) je vodij delavnic oz. razvoja in 19,56% mojstrov je na delovnem mestu direktorja.
- **Večina anketiranih mojstrov ima do 20 let delovnih izkušenj (34,8%) oz. do 30 let (32,6%).** Najmanj mojstrov ima do 10 let delovnih izkušenj (10,9%).
- **Mentorsko vlogo opravlja 56,52 % direktorjev oz. 43,4% zaposlenih delavcev.**
- **Po podatkih Obrtno-Podjetniške zbornice se je v devetih letih (2000-20009) k mojstrskemu izpitu prijavilo skupaj 3453 kandidatov, od katerih je doslej 2146 kandidatov (62,14 %) pridobilo mojstrski naziv.** 663 kandidatov (19,20%) je aktivnih, kar pomeni, da so v procesu opravljanja izpitov. 644 kandidatov (18,65%) je iz različnih razlogov odstopilo od opravljanja mojstrskega izpita.
- **Obrtno-Podjetniška zbornica je organizirala pripravo kandidatov na mojstrski izpit z informiranjem kandidatov, organizacijo seminarjev ter pripravo učbenikov in učnih gradiv.** Na informativnem dnevu so dobili kandidati, ki izpolnjujejo pogoje izpitne kataloga, učno gradivo in izpitne roke(63,045). **Večina kandidatov (86,96%) je bila seznanjena s pristopnimi pogoji in načinom opravljanja posameznih delov**

mojstrskega izpita. Kandidati so pogrešali podrobnejše informacije o praktičnem delu izpita. Sicer pa se izražajo pohvalno o delu Obrtno -Podjetniške zbornice na področju mojstrskih izpitov.

Seminarji za pripravo kandidatov na mojstrski izpit so neobvezni, kljub temu je udeležba zelo visoka, zlasti za pedagoško-andragoški in poslovodno-ekonomski del izpita (71,3%), najmanj pa za praktični del (41,30 %). Razlogi so priznavanje posameznega dela izpita na podlagi javno veljavne listine o usposobljenosti (npr. pedagoško-andragoški del za mentorje, multiplikatorji...).

- **Mnenja mojstrov o seminarjih:**

praktični del mojstrskega izpita: dobra polovica mojstrov ni izrazila mnenja o seminarju, ker se ga niso udeležili. Organizacija seminarja je bila zelo dobra, vsebina ustrezna, vendar preobsežna, predavatelji, eni odlični drugi manj.

strokovno-teoretični del: polovica mojstrov ni izrazila mnenja, ker se seminarja niso udeležili. Po ocenah mojstrov je bil seminar zelo dober (21,73%), časovno prekratek in deloma zastarelimi vsebinami tehnologije.

poslovodno-ekonomski del: dobra polovica mojstrov je pohvalila organizacijo, zanimivo in aktualno vsebino ter odlične predavatelje. Seminar je bil prekratek, premalo so bile upoštevane specifike posameznih dejavnosti, ki bi jih lahko posredovali mojstri.

pedagoško-andragoški del: dobra tretjina mojstrov ni izrazilo mnenja o seminarju, ker se ga niso udeležili. Večina udeležence ocenjuje, da je bil seminar odlično pripravljen in s poučno, morda nekoliko nasičeno vsebino ter kvalitetnimi predavatelji

- **Mnenja mojstrov o učbenikih in učnih gradivih.** Največ mojstrov navaja, da so dobili učbenike in učna gradiva za poslovodno-ekonomski del (89,13%) in pedagoško-andragoški del mojstrskega izpita (78,26%). 47,9% mojstrov meni, da so učbeniki dobri in ustrezni za izobraževanje odraslih. Pripombe imajo na posamezne zastarele vsebine, (tehnologija, zakoni...) in na obsežnost učbenikov.
- **Mnenja mojstrov o pripravljenosti na izpite.** Največ mojstrov ocenjuje, da so bili dobro pripravljeni za praktični del izpita (69,56%), sledi pedagoško-andragoški del (67,39%), nato poslovno-ekonomski del (65,21%) in strokovno-teoretični del (54,34%).
- Zaslugo za dobro pripravljenost na izpite pripisujejo mojstri pripravljalnemu seminarjem, učenju iz učbenikov ter predhodnemu usposabljanju za multiplikatorja. Pomanjkljivo pripravljenost pripisujejo mojstri obsežnemu učnemu gradivu (poslovno-ekonomski del in pedagoško-andragoški del), premalo vajam pri strokovno-teoretičnem in praktičnem delu ter premalo učenja.
- **Večina mojstrov je opravila izpite v prvem roku.** Največ uspešnih v prvem izpitnem roku je bilo pri poslovno-ekonomskem delu (82,60%), sledi pedagoško-andragoški del (78,26%), nato praktični del (76,08%) in nazadnje strokovno-teoretični del (58,69%).

- **Večina anketiranih mojstrov je opravila mojstrski izpit v obdobju dveh let (80,43%), 15% pa v treh do štirih letih.** Na prvih razpisih je bila večina kandidatov, ki jim ni bilo treba opraviti strokovno-teoretičnega dela izpita, ker jim je bi priznan. Nov pravilnik ne predvideva priznavanja strokovno-teoretičnega dela, razen v primeru, da je kandidat že opravil delovodski izpit na strokovnem področju.
- **95,65% anketiranih mojstrov meni, da je delo izpitnih odborov za mojstrski izpit strokovno in pedagoško ustrezno.**
- **Mojstri so ocenili pogoje za izvedbo izpitov, in sicer kraj izvedbe, prostor, opremo in čas.**

Najmanj mojstrov ocenjuje, da je ustrezna oprema za praktični del izpita (65,21%) s pripombo, da so nekatere šolske delavnice slabo opremljene. Najmanj mojstrov ocenjuje ustreznost trajanja izpitov za strokovno-teoretični del (56,52%).

- **Mojstri so navedli težave pri pripravi dokumentacije pri praktičnem in pedagoško-andragoškem delu mojstrskega izpita.** Pri praktičnem delu izpita motijo velike razlike v zahtevnosti in času izdelave izdelka, ki obsegajo od 2ure do 40 ur. Pri pedagoško-andragoškem delu izpita navajajo nekateri kandidati težave pri opredelitvi didaktično-metodičnih elementov v pisni pripravi delovne naloge. Omenjajo tudi tremo, ki spremlja nastop večine kandidatov pred komisijo.
- **Posameznikovo vrednotenje naziva mojster.** Značilnost obrtniškega načina proizvodnje so širina, polivalentnost in celostnost delovnega procesa, ki zajema vse faze, od zamisli izdelka do načrta in izdelave ter njegove prodaje. Ta kompleksnost dela zahteva od mojstra veliko znanja, mnogovrstno in popolnejšo poklicno kvalificiranost, ki je vsebovana v pojmu mojster. Zato ne preseneča ugotovitev, da največ anketiranim pomeni naziv mojster znak kvalitete opravljanja poklica (60, 86%). Mojstrski naziv dviga samozavest posameznika, (58,69%), k čemur prispeva strokovno -teoretično znanje (39,13%) ter pridobljena srednja strokovna izobrazba (30,43%) in pedagoško-andragoško izobrazbo (34,78 %). Mojstrski naziv dviga družbeni ugled in položaj mojstra.
- **Mojstri predlagajo dopolnitev znanj za mojstrski izpit, in sicer komunikacija, novejša strokovna in praktična znanja, računalništvo ter podjetništvo.**
- **Mojstri bi želeli spopolniti znanja podjetništvo (41,30%), organizacija dela (36,95%), psihologija osebnosti (30, 43%), komunikacija (28, 26%) in vodenje sodelavcev (23,91%), računalništvo.** Za Obrtno-Podjetniško zbornico so navedene potrebe lahko usmeritev pri načrtovanju izobraževalne ponudbe za mojstre za permanentno spopolnjevanje.

- **Nadaljnji razvoj izobraževanja mojstrov kaže preučiti z več vidikov, na katere opozarjajo s svojimi mnenji tudi mojstri.**

56,52 % mojstrov meni, da naj bo obvezna udeležbe kandidatov na pripravah za mojstrski izpit, ker to bistveno prispeva k razumevanju in zapomnitvi znanja ter skrajša čas priprave na izpite. Učni nastopi kandidatov »v živo«, pomenijo uporabo vsega pridobljenega znanja na primeru delovne naloge. 43,47% mojstrov odklanja obvezno udeležbo kandidatov na pripravah za izpit z utemeljitvijo, da posameznik lahko vse znanje pridobi v učbenikih, sicer pa za mojstra ni najpomembnejše teoretično znanje, temveč praktično znanje.

Mnenja mojstrov o morebitnem zvišanju izobrazbe na nivo višje strokovne šole so deljena, in sicer: DA 58,70 %, NE 30, 43 %.

Po mnenju dobre polovice mojstrov bi zvišanje izobrazbe povečalo ugled poklica, strokovnost storitev in splošno razgledanost mojstra. Mojstri, ki ne podpirajo zvišanja izobrazbe menijo, da tega ne zahtevajo vstopni pogoji za obrtne dejavnosti in to ne bi prispevalo k razvoju stroke in večjemu dobička.

Zahteve na področju obrti in podjetništva se povečujejo, konkurenca je vedno večja, zato mojster potrebuje višjo izobrazbo. Mojstri predlagajo celovit pristop in postopnost pri uvajanju sprememb. Najprej naj zbornica in ministrstva ter pristojne institucije za izobraževanje in delo dogovorijo pobude o morebitni obvezni srednji mojstrski šoli, potem naj se preučijo potrebe po višji strokovni šoli. Postavlja se tudi vprašanje, kakšen vpliv bo imela nova obrtna zakonodaja na nadaljnji razvoj mojstrskih izpitov.

5. UPORABLJENA LITERATURA IN VIRI

- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju. Uradni list RS, št. 12/96, 44/00, 86/04.
- Obrtni zakon. Uradni list RS, št. 40/04 – uradno prečiščeno besedilo.
- Pravilnik o mojstrskih izpitih. UR.l. RS, št. 101/04).
- Zakon o gospodarskih družbah ,UR.l. RS, št.15/04.
- Uredba o določitvi obrtnih dejavnosti in obrti podobnih dejavnosti. UR.l. RS, št. 18/2008.
- Kako postati mojster. Vodnik do mojstrskega izpita. Obrtna zbornica Slovenije 2005.

6. PRILOGA

Priloga 1: Vprašalnik za mojstre